

Repertoriul jurisprudenței

ORDONANȚA CURȚII (Camera a șaptea)

17 noiembrie 2015 *

„Trimitere preliminară — Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții — Directiva 79/7/CEE — Articolul 4 alineatul (1) — Egalitate de tratament între lucrătorii de sex masculin și lucrătorii de sex feminin — Lucrători pe fracțiune de normă, în principal de sex feminin — Reglementare națională care prevede un quantum maxim al prestației de șomaj — Reglementare care recurge, pentru calcularea acestui quantum, la raportul dintre timpul de lucru al angajaților pe fracțiune de normă vizați și timpul de lucru al angajaților cu normă întreagă”

În cauza C-137/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Curtea Superioară de Justiție a Comunității Autonome a Țării Bascilor, Spania), prin decizia din 24 februarie 2015, primită de Curte la 20 martie 2015, în procedura

María Pilar Plaza Bravo

împotriva

Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din doamna C. Toader, președinte de cameră, doamna A. Prechal (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Regatul Spaniei, de L. Banciella Rodríguez-Miñón și de A. Gavela Llopis, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de S. Pardo Quintillán, de A. Szmytkowska și de D. Martin, în calitate de agenți,

având în vedere decizia, luată după ascultarea avocatului general, de a se pronunța prin ordonanță motivată, conform articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

* Limba de procedură: spaniola.

dă prezenta

Ordonanță

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale (JO 1979, L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Plaza Bravo, pe de o parte, și Servicio Público de Empleo Estatal Dirección Provincial de Álava (Serviciul Public de Ocupare a Forței de Muncă, Direcția Provincială Álava, denumit în continuare „SPE”), pe de altă parte, în legătură cu cuantumul prestațiilor de șomaj primite de aceasta.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit articolului 2 din Directiva 79/7, aceasta se aplică, printre alții, lucrătorilor a căror activitate a fost întreruptă de șomaj involuntar. În plus, directiva menționată se aplică, în temeiul articolului 3, printre altele, regimurilor juridice care asigură protecția împotriva șomajului.
- 4 Articolul 4 din aceeași directivă prevede la alineatul (1):

„Principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, în raport, direct sau indirect, în special cu starea civilă sau familială, îndeosebi în ceea ce privește:

- domeniul de aplicare al regimurilor și condițiile de acces la acestea;
- obligația de a cotiza și calculul cotizațiilor;
- calculul prestațiilor, inclusiv sporurile datorate celui alt soț și persoanelor aflate în întreținere și condițiile care reglementează durata și menținerea dreptului la prestații.”

Dreptul spaniol

- 5 Articolul 211 din Legea generală privind securitatea socială (Ley General de la Seguridad Social), aprobată prin Decretul legislativ regal nr. 1/94 din 20 iunie 1994 (BOE nr. 154 din 29 iunie 1994, p. 20658, denumită în continuare „LGSS”), în forma aplicabilă situației de fapt în discuție în litigiul principal, prevede:

„1. Baza de calcul a prestației de șomaj reprezintă media bazei contribuției pentru șomaj pe parcursul ultimelor 180 de zile [de lucru].

[...]

2. Cuantumul prestației de șomaj se determină prin aplicarea următoarelor procente la baza de calcul a prestației de șomaj: 70 % pe parcursul primelor 180 de zile și 50 % începând cu ziua 181.

3. Cuantumul maxim al prestației de șomaj este de 175 % din indicatorul public al veniturilor pentru scopuri multiple [indicador público de rentas de efectos múltiples, denumit în continuare «IPREM»], cu excepția cazului în care lucrătorul are unul sau mai mulți copii în întreținere; în acest caz, cuantumul prestației de șomaj este de 200 %, respectiv de 225 % din [IPREM].

Cuantumul minim al prestației de șomaj este de 107 % din [IPREM], dacă lucrătorul are unul sau mai mulți copii în întreținere, sau de 80 % în caz contrar.

În cazul șomajului cauzat de pierderea locului de muncă pe fracțiuni de normă sau cu normă întreagă, cuantumul maxime și minime ale prestației, menționate la paragrafele anterioare, se stabilesc în funcție de [IPREM], calculat pe baza mediei orelor lucrate în ultimele 180 de zile prevăzute la alineatul 1 al prezentului articol, în raport cu totalul zilelor de lucru pe fracțiuni de normă sau cu normă întreagă din perioada respectivă.

[IPREM] luat în considerare pentru aplicarea prezentului alineat este cel în vigoare la momentul nașterii dreptului, majorat cu o șesime.

[...]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 6 Din decizia de trimitere reiese că reclamanta din litigiul principal lucra de la 30 martie 1977 în calitate de cameristă într-un hotel care aparținea unui lanț hotelier. Aceasta încheiase un contract de muncă pe durată nedeterminată pe fracțiuni de normă conform căruia timpul de lucru era egal cu 60 % din cel al unui salariat cu normă întreagă. Ea plătea cotizații la sistemul general de securitate socială spaniol.
- 7 La 9 mai 2013, ea a fost concediată în cadrul unei proceduri de concediere colectivă din motive economice, de organizare și de producție, care a afectat mai multe sedii ale respectivului lanț hotelier și care a vizat în total 359 de salariați, dintre care 317 femei și 42 de bărbați.
- 8 După încetarea contractului de muncă, reclamanta din litigiul principal a depus o cerere de acordare a prestației de șomaj de tip contributiv, care i-a fost acordată la 15 mai 2013 de SPE, cu începere de la 10 mai 2013, pentru o durată de 720 de zile. Cuantumul inițial al acestei prestații, de 21,74 euro pe zi, a fost obținut în două etape.
- 9 Într-o primă etapă, prestația de șomaj zilnică a fost calculată prin multiplicarea cuantumului de bază cotidian cu 70 %, procentaj prevăzut la articolul 211 alineatul 2 din LGSS. Acest quantum de bază a fost obținut prin împărțirea la 30 a mediei salariului lunar primit de reclamanta din litigiul principal pentru ultimele 180 zile de lucru, și anume 1 554,52 euro. Prestația zilnică era astfel de 36,27 euro.
- 10 Într-o a doua etapă, cuantumul acestei prestații zilnice a fost limitat la cel, maxim, stabilit conform articolului 211 alineatul 3 din LGSS. Mai întâi, întrucât reclamanta din litigiul principal nu avea copii în întreținere, cuantumul maxim lunar al prestației de șomaj a fost stabilit prin înmulțirea coeficientului IPREM lunar, pentru anul 2013, de 532,51 euro, majorat cu o șesime, cu 175 %. Cuantumul obținut era de 1 087,20 euro. În continuare, acest quantum a fost împărțit la 30 pentru a obține cuantumul maxim zilnic al prestației de șomaj. În sfârșit, acest quantum maxim zilnic, de 36,24 euro, a fost înmulțit cu un coeficient de 60 %, care corespunde timpului de lucru pe fracțiuni de normă al reclamantei din litigiul principal, reprezentând 60 % din timpul de lucru cu normă întreagă. Acest calcul a avut ca rezultat cuantumul de 21,74 euro, care corespunde celui menționat la punctul 8 din prezenta ordonanță.

- 11 Reclamanta din litigiul principal a formulat o reclamație administrativă pentru ca respectivul coeficient să nu îi fie aplicat. Reclamația respectivă a fost respinsă prin decizia SPE din data de 3 iulie 2013. Prin hotărârea din 30 iunie 2014, Juzgado de lo social n° 3 de Vitoria-Gasteiz (Tribunalul pentru Litigii de Muncă nr. 3 din Vitoria-Gasteiz) a confirmat această decizie, în temeiul articolului 211 alineatul 3 din LGSS.
- 12 Sesizată cu o cale de atac împotriva acestei hotărâri, instanța de trimitere explică, cu titlu introductiv, că, în Spania, locurile de muncă pe fracțiune de normă sunt, în cea mai mare parte, destinate femeilor. Această stare de fapt notorie este confirmată în special de ancheta privind populația activă realizată de Institutul Național de Statistică (Instituto Nacional de Estadística) în luna decembrie 2014, potrivit căreia numărul de femei care lucrează pe fracțiune de normă în Spania reprezintă 25,3 % din numărul total de femei salariate, și anume o femeie din patru, în timp ce acest procentaj nu este decât de 7,8 % pentru salariații bărbați, și anume un bărbat din 12.
- 13 Potrivit instanței menționate, aplicarea articolului 211 alineatul 3 din LGSS conduce la un tratament defavorabil al lucrătorilor pe fracțiune de normă în raport cu lucrătorii cu normă întreagă, în sensul că această dispoziție stabilește un quantum maxim al prestației de șomaj determinat luând în considerare IPREM, calculat în funcție de media orelor lucrate în cursul ultimelor 180 de zile de lucru.
- 14 Pentru a ilustra această diferență de tratament, aceeași instanță arată că un lucrător pe fracțiune de normă fără copii în întreținere, precum reclamanta din litigiul principal, al cărui timp de lucru echivalează cu 60 % din cel al unui lucrător cu normă întreagă în cursul ultimelor 180 de zile care au precedat încetarea contractului, al cărui salariu mediu, în temeiul căruia plătește contribuția la sistemul de securitate socială, este de 1 554,52 euro și care pierde unicul său loc de muncă, în condițiile în care are o vechime de 36 de ani, primește suma de 652,20 euro pe lună (21,74 euro × 30 de zile) cu titlu de prestație de șomaj de tip contributiv, în timp ce lucrătorul cu normă întreagă care se află într-o situație familială similară, al cărui salariu ar fi identic și care ar cotiza în același quantum la sistemul de securitate socială ar primi 1 087,20 euro (36,24 euro × 30 zile).
- 15 În plus, instanța de trimitere consideră că norma în discuție în litigiul principal, prevăzută la articolul 211 alineatul 3 din LGSS, nu este justificată de împrejurări obiective și că aduce atingere principiilor egalității de tratament și nediscriminării pe criterii de sex. Aceasta arată în special că lucrătorii cu normă întreagă și lucrătorii pe fracțiune de normă contribuie în aceeași măsură în cadrul finanțării protecției împotriva riscului de șomaj, care este în funcție de quantumul salariului pe care îl primesc, în timp ce quantumul prestațiilor la care au dreptul este foarte diferit. Această diferență de tratament afectează în principal femeile. Ea crește proporțional cu coeficientul referitor la durata muncii pe fracțiune de normă.
- 16 În aceste condiții, Tribunalul Superior de Justicia de la Comunidad Autónoma del País Vasco (Curtea Superioară de Justiție a Comunității Autonome a Țării Bascilor) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 se opune, în circumstanțe precum cele din prezentul litigiu, unei legislații naționale în temeiul căreia, pentru calcularea quantumului prestațiilor de șomaj total, rezultate ca urmare a pierderii de către un lucrător a locului de muncă unic, pe fracțiune de normă, la valoarea maximă a prestațiilor de șomaj stabilită cu caracter general se aplică un coeficient de reducere aferent muncii pe fracțiune de normă care corespunde procentajului pe care îl reprezintă timpul său de lucru față de cel efectuat de un salariat comparabil angajat cu normă întreagă, având în vedere că în acest stat membru majoritatea covârșitoare a salariaților pe fracțiune de normă sunt femei?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 17 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când o întrebare formulată cu titlu preliminar este identică cu o întrebare asupra căreia aceasta s-a pronunțat deja, atunci când răspunsul la o astfel de întrebare poate fi în mod clar dedus din jurisprudență sau atunci când răspunsul la întrebarea formulată cu titlu preliminar nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, Curtea, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, poate oricând să decidă să se pronunțe prin ordonanță motivată.
- 18 În prezenta cauză este necesar să se aplice dispoziția procedurală menționată.
- 19 Trebuie amintit că, deși este cert că dreptul Uniunii respectă competența statelor membre de a-și organiza sistemele de securitate socială și că, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii Europene, revine legislației fiecărui stat membru sarcina de a stabili condițiile de acordare a prestațiilor în materie de securitate socială, totuși, în exercitarea acestei competențe, statele membre trebuie să respecte dreptul Uniunii (Hotărârea Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 20 Prin urmare, dreptul Uniunii nu aduce atingere, în principiu, alegerii legiuitorului spaniol de a prevedea, printr-o dispoziție precum articolul 211 alineatul 3 din LGSS, cuantumuri maxime și minime ale prestației de șomaj și de a aplica la aceste cuantumuri un coeficient de reducere aferent muncii pe fracțiune de normă. Trebuie să se verifice însă dacă în cauza principală această alegere este conformă cu Directiva 79/7 (a se vedea prin analogie Hotărârea Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, punctul 26).
- 21 Este necesar să se constate de la bun început că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal nu constituie o discriminare directă pe criterii de sex, din moment ce se aplică fără a face distincție între lucrătorii de sex masculin și lucrătorii de sex feminin. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă aceasta constituie o discriminare indirectă întemeiată pe acest criteriu.
- 22 În ceea ce privește chestiunea dacă o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal constituie, astfel cum sugerează instanța de trimitere, o discriminare indirectă, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că există discriminare indirectă atunci când aplicarea unei măsuri naționale, deși formulată în mod neutru, dezavantajează în fapt un număr mult mai mare de femei decât de bărbați (Hotărârea Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 23 În prezenta cauză, este necesar să se arate că aprecierea instanței de trimitere se întemeiază pe dubla premisă potrivit căreia dispoziția națională în discuție în litigiul principal, și anume articolul 211 alineatul 3 din LGSS, vizează grupul lucrătorilor pe fracțiune de normă, care este constituit în marea sa majoritate din lucrători de sex feminin.
- 24 În această privință, trebuie să se constate că, după cum reiese din decizia de trimitere și după cum arată și guvernul spaniol, dispoziția națională în discuție în litigiul principal nu se aplică tuturor lucrătorilor pe fracțiune de normă, ci doar celor cărora, ținând seama de salariul pe care l-au primit în cursul ultimelor 180 de zile de lucru, le sunt aplicabile cuantumul maxime și minime ale prestației de șomaj. Prin urmare, datele statistice generale referitoare la grupul lucrătorilor pe fracțiune de normă, considerate în ansamblul lor, nu sunt relevante pentru a dovedi că această dispoziție afectează un număr mult mai mare de femei decât de bărbați (a se vedea prin analogie Hotărârea Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, punctul 30).

- 25 Nu reiese din dosarul prezentat Curții nici că există date statistice referitoare la grupul lucrătorilor afectați în mod specific de dispoziția națională în discuție în litigiul principal, care ar permite să se stabilească faptul că un număr mult mai mare de femei decât de bărbați sunt afectați de această dispoziție.
- 26 În plus, trebuie precizat că, după cum au observat guvernul spaniol și Comisia, quantumurile maxime ale prestației de șomaj prevăzute la articolul 211 alineatul 3 din LGSS, în discuție în concret în cauza principală, sunt de natură să dezavantajeze în aceeași măsură sau chiar mai mult lucrătorii cu normă întreagă, întrucât aceste quantumuri sunt stabilite ținând seama de IPREM, care este aplicabil tuturor lucrătorilor.
- 27 Pe de altă parte, împrejurarea că respectivele quantumuri maxime sunt ajustate *pro rata temporis*, pentru a ține seama de o durată de lucru redusă a lucrătorului pe fracțiune de normă în raport cu cea a lucrătorului cu normă întreagă, nu poate fi considerată ca fiind, în sine, contrară dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-476/12, EU:C:2014:2332, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 28 De altfel, după cum observă în mod întemeiat Comisia, respectiva ajustare *pro rata temporis* este de natură să garanteze același quantum maxim al prestației pe oră lucrată și, prin aceasta, să contribuie la egalitatea de tratament.
- 29 Având în vedere considerațiile care precedă, nu se poate aprecia, pe baza elementelor descrise în decizia de trimitere, că dispoziția națională în discuție în litigiul principal dezavantajează în mod preponderent o anumită categorie de lucrători, în speță pe cei care lucrează pe fracțiune de normă și, *a fortiori*, femeile. Prin urmare, această dispoziție nu poate fi calificată drept măsură indirect discriminatorie în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7.
- 30 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 nu se opune, în circumstanțe precum cele în discuție în litigiul principal, unei dispoziții naționale în temeiul căreia, pentru calcularea quantumului prestațiilor de șomaj total pe care trebuie să le primească un salariat ca urmare a pierderii locului de muncă unic, pe fracțiune de normă, la valoarea maximă a prestațiilor de șomaj stabilită prin lege se aplică un coeficient de reducere aferent muncii pe fracțiune de normă care corespunde procentajului timpului de lucru al salariatului pe fracțiune de normă în raport cu cel al unui salariat comparabil angajat cu normă întreagă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 31 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale nu se opune, în circumstanțe precum cele în discuție în litigiul principal, unei dispoziții naționale în temeiul căreia, pentru calcularea quantumului prestațiilor de șomaj total pe care trebuie să le primească un salariat ca urmare a pierderii locului de muncă unic, pe fracțiune de normă, la valoarea maximă a prestațiilor de șomaj stabilită prin lege se aplică un coeficient de reducere aferent muncii pe fracțiune de normă care corespunde procentajului timpului de lucru al salariatului pe fracțiune de normă în raport cu cel al unui salariat comparabil angajat cu normă întreagă.

Semnături